

Костенко *Владислав*

ISSN 2520-6419

Міністерство освіти і науки України
Закарпатська академія мистецтв

Лав

ВІСНИК

Закарпатської
академії мистецтв

12/2018

Збірник
наукових
праць

У ж г о р о д

Михайло БОКОТЕЙ

Освітня складова Міжнародних симпозиумів
гутного скла у Львові
та рівень впливу на мистецьку освіту _____ 103

ПЕДАГОГІКА

ТА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА _____ 108

Світлана КОНОВЕЦЬ

Застосування арт-технологій у патріо-
тичному вихованні учнівської молоді _____ 108

Катарина БОГИЧЕВИЧ

Науково-методичний підхід
до удосконалення оцінки
впливу європейського досвіду
на концепцію розвитку
Сербської баянно-акордеонної школи _____ 112

Наталія ФІЛІПЧУК

Розвиток української музейної педагогіки
у ХХ столітті: здобутки і втрати _____ 115

Наталія РЕБРИК

Закарпатська журналістика
в дослідженнях Олени Рудловчак _____ 121

Аліна ВОЛОЩУК

Становлення позашкільної освіти
в Україні в ХХ столітті _____ 127

Галина САГАЧ

Духовно-моральні виміри
культури, творчості, краси _____ 132

Мирослава КОСТЮК

Теоретико-методичні основи формування
полікультурної компетентності майбутніх
спеціалістів мистецької галузі
художнього спрямування
у процесі вивчення англійської мови _____ 140

ДО ДЖЕРЕЛ _____ 145

Михайло ПРИЙМИЧ

Сцена воскресіння господнього:
художньо-історичний аналіз _____ 145

Василь КАРПІВ,

Іван МЕЛЬНИК

Горянська ротонда. Сучасне бачення
консерваційно-реставраційних заходів
над збереженням пам'ятки
та настінних розписів в інтер'єрі _____ 149

Лідія ХОДАНИЧ

Горянська ротонда у фольклорі _____ 155

Олександр ПЕЛЕНСЬКИЙ

Світова концертна подорож
Української республіканської капелі.
Спомини учасника _____ 159

РЕЦЕНЗІЇ. ВІДГУКИ.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ _____ 214

Микола МУШИНКА.

Чеська поезія
у посмертній антології
Романа Лубківського _____ 214

Оксана ГАВРОШ

Сучасне обличчя
закарпатського мистецтва: Untitled _____ 215

Любов ДОЛИНСЬКА.

Виховна робота з формування
особистості студента та активізації
студентського самоврядування _____ 218

УДК 378.015.31:008]:7

Мирослава КОСТЮК

Закарпатська Академія мистецтв (ЗАМ)

м. Ужгород, Україна

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ
ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
СПЕЦІАЛІСТІВ МИСТЕЦЬКОЇ ГАЛУЗІ
ХУДОЖНЬОГО СПРЯМУВАННЯ
У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Костюк М. П. Теоретико-методичні основи формування полікультурної компетентності майбутніх спеціалістів мистецької галузі художнього спрямування у процесі вивчення англійської мови. У статті представлено розуміння поняття полікультурності в сучасній психолого-педагогічній літературі, визначено його сутність, вказано на проблеми формування полікультурної компетентності у художніх закладах освіти, визначено теоретичні основи формування даних компетентностей у навчальному процесі. Запропоновані підходи до формування полікультурної компетентності є теоретичною базою для створення навчального середовища для вивчення англійської мови.

Ключові слова: Полікультурність, іноземні мови, полікультурний підхід, майбутній митець, полікультурна компетентність.

Костюк М. П. Теоретико-методические основы формирования поликультурной компетентности будущих специалистов художественной области художественного направления в процессе изучения английского языка. В статье представлены понимания понятия поликультурности в современной психолого-педагогической литературе, определены его сущность, указано на проблемы формирования поликультурной компетентности в художественных учебных заведениях, определены теоретические основы формирования данных компетентностей в учебном процессе. Предложенные подходы к формированию поликультурной компетентности являются теоретической базой для создания учебной среды для изучения английского языка.

Ключевые слова: Поликультурность, иностранные языки, поликультурный подход, будущий художник, поликультурная компетентность.

Kostiuk M. Theoretical and methodological foundations of formation of multicultural competence of future specialists of the artistic sphere of artistic orientation in the process of studying English language.

In the article the understanding of the concept of multiculturalism in modern psychological and pedagogical literature is presented, its essence is determined, the problems of formation of multicultural competence in artistic educational institutions are indicated, the theoretical foundations of formation of these competencies in the educational process are defined. The proposed approaches to the formation of multicultural competencies are the theoretical basis for creating a learning environment that would stimulate the multicultural behavior of participants in the educational process, the disclosure and development of the artist's capabilities as a personality and a professional in real life.

Keywords: Multiculturalism, multicultural approach. Foreign languages, future artist, multicultural competence.

Переорієнтація навчального середовища на умови застосування нових наукових підходів, концепцій є важливим кроком у розвитку суспільства. У наш час полікультурна компетентність допомагає фахівцеві ефективно вирішувати різноманітні завдання, які стосуються його як професійної, так і побутової діяльності. Особливу роль у формуванні полікультурної компетентності особистості майбутнього фахівця митця відіграє полікультурний підхід і у системі професійної підготовки у галузі культури та мистецтва. Особливий розвиток багатомовності та мультикультурності притаманний для мультиетнічного Закарпаття, яке постійно знаходиться в ореолі нових освітніх пошуків, тенденцій та змін. Саме тут проблема мирного співіснування різних культур є необхідною умовою мирного розвитку і виживання. Саме тому закарпатська провінція вже понад два десятиліття є регіоном, який вивчається з позиції полікультуралізму.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Якісна підготовка майбутніх спеціалістів з образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва до полікультурної діяльності набуває першорядного значення в умовах поліетнічного середовища України. Проведений нами аналіз педагогічних джерел засвідчує, що якість освіти на всіх її ступенях останнім часом значно погіршала і це призвело до необхідності кардинальних змін у структурах освітніх підсистем. У передмові до Рекомендацій Комітету міністрів при Раді Європи підкреслюються, що враховуючи потреби мультилінгвальної і мультикультурної Європи потрібно наполегливо розвивати здатність європейців до спілкування один з одним крізь мовно-культурні кордони. А от свою принципову позицію щодо змін в системі освіти висловлював академік В. Кремень. Він наголошував на необхідності змін функцій навчального процесу в освітніх закладах різних рівнів [5].

Як зазначає В. Кремень, поряд із засвоєнням базових знань перед сучасною освітою постає завдання навчити навчатися, виробити потребу в навчанні впродовж життя, використовувати отримані знання у своїй практичній діяльності – професійній, громадсько-політичній, побутовій та ін. Оскільки митець, як і вчитель є провідником культурного спадку етносів, націй, спільнот, носієм загальнолюдського досвіду, передає його молодому поколінню, він має бути підготовленим до полікультурної діяльності в багатонаціональному просторі та залучати майбутнє покоління до численних культурних цінностей, традицій, виховувати в душі взаємоповаги, взаємопізнання, взаємозбагачення та співробітництва. Усне мовлення митця XXI століття, який живе в умовах різноманітного расового, національного, релігійного і культурного оточення, набуває якісно нового розвитку стосовно змістовності, більшої конкретності, природності, вмотивованості та інформативності.

Актуальність проблеми. Розуміння важливості і необхідності полікультурного навчання знайшло

своє відзеркалення у низці державних документів (Конституція України, Національна доктрина розвитку освіти України (2002), Закон України «Про вищу освіту» (2016). Першочерговим завданням сучасної професійної освіти є оволодіння молоддю міжкультурними компетенціями: повага один до одного, здатність жити з людьми інших культур, мов та релігій, що, у свою чергу, буде перешкоджати виникненню у світі расизму чи ксенофобії [5].

Мета статті полягає у теоретичному дослідженні утворення та розвитку такого поняття як «полікультурна компетентність» та виявленню основних особливостей, які у найбільшій мірі характеризують вищезгадану компетентність студентів саме мистецького-художнього спрямування. Завданнями статті передбачається визначити та обґрунтувати основи формування полікультурної компетентності майбутніх митців-живописців та дизайнерів на заняттях з англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Спрямованість педагогічної науки на реформування системи професійної освіти в Україні в умовах помітних змін в житті та свідомості громадян, прийняття таких законодавчих актів як Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, Закон України «Про вищу освіту» (2016) ставлять і перед викладачем іноземної мови завдання виростити людину нової формації, виховану на принципах демократії, висококультурну, високоосвічену і працьовиту. Лише шляхом кращого оволодіння сучасними європейськими мовами, зазначено Комітетом освіти при Раді Європи, можна полегшити спілкування та взаємодію між європейцями з різними рідними мовами заради підтримки європейської мобільності, взаєморозуміння і співпраці, подолати упередження й дискримінацію [3, с. 23]. Що стосується полікультурності, то слід відмітити, що на сучасному етапі вживається декілька термінів – полікультурність, багатокультурність, мультикультуризм, інтеркультуризм, транскультуризм, міжкультурність. Зміст цих понять достатньо ґрунтовно досліджено українськими педагогами (О. Ковальчук, М. Лещенко, О. Сухомлинська та ін.). Всі дослідники підкреслюють, що головною цінністю полікультурності є принцип плюралізму культур, а терміни, за твердженнями О. Ковальчук, «полікультурність», «мультикультурність», «багатокультурність» є варіантами одного і того ж терміну, при утворенні якого перша частина слова означає наявність якоїсь множини культур [4:23].

Дослідження, присвячені вивченню міжкультурної компетентності у вітчизняній педагогіці, здійснювалися такими вченими: Л. Мітіною, О. Овчарук, Ю. Пассовим, С. Радул, О. Садохіним, та ін. Поняття «міжкультурна компетентність» уперше виникло у західній науці на початку 1970-го року, коли відбувалося становлення міжкультурної комунікації як самостійного наукового напрямку. Під час цього процесу, на межі 70-80-х років ХХ ст. актуальності набуває питання – ставлення до іншої культури і її цінностей, подолання етнокультурного центризму. [7:189].

Фахівцями сучасними у галузі полікультурної освіти та виховання в різних регіонах України є Г. Розлуцька, О. Івашко (Закарпаття), В. Курило, С. Савченко (східно-український регіон), О. Борейко, Н. Рудницька, Н. Сейко (Волинь), Р. Кравець (Поділля, північно-західні регіони) під поняттям «полікультурна компетентність майбутнього фахівця» розуміється інтегративна якість особистості, до складу якої входять полікультурні знання, уміння, навички, професійно-особистісні мотиви, ціннісні орієнтації, досвід, правила поведінки, соціальні норми, які дозволяють фахівцю розв'язувати професійні завдання та конструктивно взаємодіяти в сучасному багатокультурному світі із представниками різних іноземних компаній під час виконання функціональних обов'язків.

Полікультурна освіта орієнтує заклади освіти на культурне збагачення всіх студентів, на засвоєння програм, які сприяють збереженню та розширенню культурного плюралізму. А. Джуринаський, М. Лещенко, К. Ковальчук вважають, що усвідомлення різноманітності, багатокультурності світу та його цілісності, взаємозв'язку, взаємозалежності культур є базовою ідеєю концепції полікультурного виховання [4:78]. Таким чином, основною ідеєю полікультурної освіти є діалог (взаємодія) культур. У процесі взаємодії культур зростає об'єм тих культурних цінностей, що сприяють розширенню світогляду, формуванню критичного мислення. Важливо у взаємодії та діалозі різних культур те, що загальнолюдські цінності допомагають зрозуміти цінності своєї культури, її оригінальність і місце в світовій культурі.

Однак, час і переосмислення ролі полікультурної компетентності у знанні англійської мови вимагають додаткових досліджень. Звернемось до основних програмних вимог з навчальної дисципліни «Іноземна (Англійська мова)». На вивчення навчальної дисципліни відводиться 300 годин/10 кредитів ECTS. Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів комунікативної, лінгвістичної, полікультурної і соціокультурної компетенції; позитивного ставлення до оволодіння як мовою, так і культурою англомоного світу; виховання та розвиток у студентів почуття самосвідомості; формування вміння міжособистісного спілкування, необхідного для повноцінного функціонування як у навчальному середовищі, так і за його межами. Основним принципом програми курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням» є принцип наступності, який враховує наявні знання та попередній мовний досвід студентів і сприяє їх адаптації до навчання. Ще один принцип комунікативності передбачає зміст навчання, який тісно пов'язаний з особистим і громадським життям студентів, їх навчальним процесом.

У сфері полікультурної освіти питанням термінології приділяли увагу вчені: В. Огнев'юк, С. Сисова, О. Хижняк, Дж. Бенкс, П. Макінтош, П. Горські, тощо. Кожен дослідник висвітлює власний погляд на проблему, що призвело до використання великої кількості термінів. Термін «мультикультура-

лізм» вживається здебільшого у працях американських учених (Річeson, Раян, Парк Смит, та ін.) Термін «полікультуралізм» історично вживався на теренах Європи. Згідно з «Загальною декларацією прав людини», ухваленою ООН, усі цивілізації можна поділити на полікультурні та монокультурні. Однак, сьогодні дуже широко вживається термін «мультикультурний» у європейському науковому дискурсі. Різниця між двома термінами суто географічна, оскільки термін «мультикультурний» розповсюджений у Західній та Північній Європі, а «полікультурний» – у Східній та Південній Європі.

Впровадження ідеї полікультуралізму з 2000 року принесло багато позитивних змін в освітній процес. Перш за все, відбувається зміна підходу до організації навчання. Пропонуються численні зміни у змісті навчання і організації навчального процесу, наприклад, внесення у зміст підручників відомостей з спецкурсів щодо культури інших націй та етносів; вживання імен в контексті, що належать різним культурам, читання текстів та діалогів для ознайомлення студентів з новими інформаційними даними та розробка завдань з організації дискусій і полемік, серед тих, які належать до різних культурних або етнічних спільнот, спілкування приводить до взаєморозуміння. Хоча подібний комунікативно-культурний обмін несе багато позитивних рис, деякі історичні факти, наприклад, рабство або колонізація, можуть мати негативний вплив на створення атмосфери взаєморозуміння і взаємоповаги [4, с.123]. Полікультуралізм наголошує, що усі нації однаково визнаються суспільством. Мультикультуралізм роз'єднує нації, наголошуючи на їхніх відмінностях та дозволяючи їм існувати поряд одна з іншою [2, с. 137]. Шляхом вивчення культурних, расових чи етнічних відмінностей, приділяючи такому навчанню спеціальну увагу, вважається за можливе зменшити виникнення стереотипів та відчуженості. Прихильники полікультурного підходу вважають, що упередженість у міжособистих відносинах людей витікає з недостатнього знання про історичну спадщину та сучасної взаємодії між представниками різних етносів.

Основною відмінністю між мультикультуралізмом та полікультурністю вбачається те, що у мультикультуралізмі кожна нація розглядається окремо, взаємодія між представниками різних етносів обмежена, навчання проводиться у відокремленому навчальному просторі, знання про іншу культуру носять поверхневий характер. Мультикультуралізм націлений на створення поняття «своїх» і «чужих», що негативно впливає на процес навчання. Полікультуралізм підтримує ідею спілкування, обміну, взаємодії та взаємовпливу [8:140]. Полікультурний підхід передбачає, що усі учасники навчального процесу усвідомлюють те, що культури постійно взаємодіють, здійснюють взаємовплив та діляться одна з одною. Дослідниця Чаркіна Т. визначає, що головними є взаємоповага і усвідомлення внеску інших культур до спільного культурного надбання цивілізації, що покращує повагу і розуміння представників різних етнічних чи культур-

них груп у процесі навчання. Полікультуралізм допомагає побачити зв'язок між власною культурою, етносом чи расою й іншими. Наголос робиться на відмінностях, а не на різниці. Полікультуралізм допомагає побачити взаємозв'язок, а не відчуженість расових та етнічних груп, допомагаючи усунути психологічні бар'єри та зменшити стереотипізацію. [8:41]. Однак, він не вимагає ігнорування власної культурної ідентичності задля того, щоб бути визаним представниками інших етносів чи культурних груп, а, навпаки, підтримує ідею гордості за свій етнос і культуру та рівних можливостей для усіх. Полікультуралізм наголошує на історичній та постійній взаємодії та взаємозв'язку між різними етносами, що призводить до покращення взаєморозуміння між комунікаторами. Як освітній принцип, полікультуралізм може сприяти відносинам у межах групи чи всього колективу, може виправити деякі недоліки попередньо згаданих принципів і створити кращу атмосферу у гетерогенних колективах, що сприятиме навчанню чи праці.

Основною ідеєю полікультурної освіти є процес взаємодії різних культур, коли виявляються особливості кожної окремої культури. У цій взаємодії важливо те, що загальнолюдські цінності допомагають зрозуміти цінності своєї культури, її оригінальність і місце в світовій культурі. В процесі взаємодії культур зростає об'єм сприйманих культурних цінностей, що сприяє розширенню світогляду, формуванню критичного мислення.

Стосовно полікультурної компетенції, вона може бути представлена знаннями і практичним оволодінням рідною культурою, повагою та гордістю за власну націю, власний народ, а також знаннями про полікультурність навколишнього світу, вмінням й навичками пізнання цього світу; повагою й розумінням культурних, расових, релігійних та інших відмінностей, толерантного ставлення, вмінням й навичками співробітництва й взаємодії з метою збереження миру й розвитку. Один з авторів американської концепції полікультурної освіти, Д. Бенкс, зазначив, що полікультурний зміст необхідно інтегрувати в навчальні дисципліни впродовж всього періоду навчання, тобто основною умовою реалізації полікультурного змісту є застосування міждисциплінарного підходу. Жодна, окремо взята, навчальна дисципліна не може пояснити всі аспекти життя, культури і соціальні проблеми. Особливу роль у цьому випадку відіграє двомовна і багатомовна освіта, що полегшує спілкування, оволодіння різноманітними стилями мислення, сприймання та поведінки [2: 54].

Отже, переконуємось, що полікультурна спрямованість освіти повинна пронизувати зміст всієї освіти та всі складові навчально-виховного процесу.

Полікультурна спрямованість освіти повинна пронизувати всі складові навчально-виховного процесу разом із змістом всієї освіти. Таким чином, можемо зробити висновок про те, що майже всі європейські дослідники характеризують міжкультурну компетентність як індивідуальну якість, вміння чи досвід спільного міжкультурного співіснування,

спів дії, і тому виділяють різну кількість її складових компонентів. Проте, майже всі визначають у структурі міжкультурної компетентності знання, які пов'язані з когнітивними процесами здобуття та відбору інформації; комунікативний компонент, який відповідає за вибір сценарію поведінки в іншому соціокультурному середовищі, та психологічний компонент, за допомогою якого людина адаптується та пристосовується до іншого культурного середовища. Водночас, усі західні дослідники одночасно вважають, що основна функція міжкультурної компетентності – набуття досвіду в процесі міжкультурної взаємодії.

Формування полікультурної компетентності можливе у межах полікультурної освіти. У збірнику статей за матеріалами конференції «Полікультурна освіта в Україні» з 1999 року, у навчальних планах та підручниках Міжнародного фонду «Відродження», знайдено таке визначення полікультурної освіти – це процес освіти дітей і дорослих, який забезпечує рівні права і можливості отримання освіти для всіх, незалежно від расової, етнічної чи культурної відмінності, спрямоване на збереження і розвиток культури [8, с.144].

Проведений нами аналіз наукової літератури засвідчив, що вітчизняні дослідники підкреслюють актуальність та значимість досліджуваного феномена в сучасних умовах. О. Садохін визначає міжкультурну компетентність як сукупність соціокультурних та лінгвістичних знань, комунікативних умінь і навичок, за допомогою яких будь-який суб'єкт культури може успішно спілкуватися з носіями інших культур на всіх рівнях міжкультурної взаємодії, зазначаючи при цьому невід'ємність міжкультурної компетентності від комунікації [7]. На думку О.Садохіна, міжкультурна компетентність складається з низки ознак, а саме: з відкритості до пізнання іншої культури та сприйняття психологічних, соціальних та інших міжкультурних відмінностей; психологічного налаштування на кооперацію з представниками іншої культури; уміння розмежовувати колективне та індивідуальне в комунікативній поведінці представників інших культур; здатність долати соціальні, етнічні та культурні стереотипи; володіння набором комунікативних засобів та уміннями їхнього вибору в залежності від ситуації спілкування.

Як підтверджує практична діяльність, процес формування полікультурної компетентності передбачає оволодіння способами її оновлення за рахунок самостійних дій, накопичення досвіду в професійній діяльності та системної організації полікультурного освітнього процесу у навчальних закладах, де готують до життя в соціумі, здійснюють великий вклад в гармонізацію міжкультурних відносин народів. Знайомство з культурами людей різних національностей, формування навичок міжкультурної взаємодії в процесі навчання веде до вирішення проблем міжетнічних відносин в полікультурному суспільстві.

На нашу думку, полікультурна компетентність – це знання про звичаї, побут, життєві звички, знан-

ня індивідуальних мотивацій, форм поведінки, національно-культурних традицій та загалом системи цінностей. Розвиток полікультурної компетентності студентів на заняттях з англійської мови здійснюється також і через вироблення навичок читання й безперекладного розуміння прочитаного, збагачення лексичного запасу, що оновлює думку, зняття комплексів та мовних бар'єрів у спілкуванні, навчання роботі з різними джерелами, запам'ятовування, мислення і спілкування з представниками різних рас, національностей, віросповідань та культурного оточення. Саме шляхом кращого оволодіння знаннями про інші народи, держави, етноси можна полегшити спілкування та взаємодію між ними, заради підтримки європейської мобільності, взаєморозуміння, співпраці, подолати упередження та пригноблення.

Отже, полікультурна компетентність сприяє не тільки засвоєнню культурологічних знань, але й формуванню здібностей та готовності розуміти ментальність носіїв іншої мови та своїх національних особливостей, стимулює лінгвістичний та соціальний розвиток особистості. Потрібно наполегливо шляхом взаємного пізнання національних та регіональних мов, звичаїв, традицій; вивчення історії держав, їх культури розвивати здатність до спілкування понад мовні та культурні кордони.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У нашому дослідженні ми розглянули питання формування полікультурної компетентності молодого спеціаліста, що допомагають особистості самостійно вирішувати завдання, які виникають в процесі її інтеграції у полікультурне суспільство.

У подальших дослідженнях перспективним завданням окреслено визначити спроби пошуку моделі розвитку полікультурної компетентної особи митця-художника в умовах переходу до креативно-педагогічної освіти.

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. – Київ: КМУ, 2012. – 38 с.
2. Bances, J.A. Multicultural education: characteristics and goals // J.A. Banks - A. Bances & C.A.M. Multicultural education: Issues and Perspectives. – Boston: Allyn & Bacon, 2001. – 234 p.
3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладення, оцінювання. Наук.ред.укр. видання д.пед.н., проф. С.Ю.Ніколаєва. Рада Європи, Комітет з освіти. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
4. Ковальчук О.С., Голік Л.О. Теорія і практика полікультурної освіти у сучасній школі Росії. – Луцьк: Надстир'я, 2003. – 175 с.
5. Кремень В. Г. Нові вимоги до освіти та її змісту / Василь Кремень // Виклик для України: розробка рамкових основ змісту (національного карикулуму) загальної середньої освіти для ХХІ ст.: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26-27 червня 2007 р., м. Київ / Україна, Державна установа «Директорат програм розвитку освіти» МОН України. – К.: ТОВ УВПК «Ексоб», 2007. – С. 3-10.
6. Кравець Р. А. Культурологічна парадигма освіти у професійній підготовці майбутнього фахівця аграрної галузі. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Сер.: Педагогіка і психологія. – Вінниця, 2013. №. 39. – С. 187-192.
7. Садохин А. П. Межкультурная компетентность: понятие структура и пути формирования / А. П. Садохин // Журнал социологии и социальной антропологии. – 2007. – Том X, № 1. – С. 125-139.
8. Чаркіна Т. І. Науковий вісник. Серія «Філософія». – Харків: ХНПУ, 2017. – 146 с.

REFERENCES

1. Natsional'na stratehiya rozvytku osvity v Ukraini na 2012-2021 roky. Kyiv: KМУ, 2012. 38 s.
2. Bances, J.A. Multicultural education: characteristics and goals // J.A. Banks - A. Bances & C.A.M. Multicultural education: Issues and Perspectives. – Boston: Allyn & Bacon, 2001. – 234 p.
3. Zahal'noyevropeys'ki rekomendatsiyi z movnoyi osvity: vyvchennya, vykladennya, otsynuvannya. Nauk.red.ukr. vydannya d.ped.n., prof. S.YU.Nikolayeva. Rada Yevropy, Komitet z osvity. – K.: Lenvit, 2003. – 273 s.
4. Koval'chuk O.S., Golik L.O. Teoriya i praktyka polikul'turnoyi osvity u suchasniy shkoli Rosiyi // Luts'k: Nadstyr'ya, 2003. – 175 s.
5. Kremen' V. G. Novi vymohy do osvity ta yiyi zmistu / Vasyl' Kremen' // Vylyk dlya Ukrainy: rozrobka ramkovykh osnov zmistu (natsional'noho karykulumu) zahal'noyi seredn'oyi osvity dlya KHKHI st.: materialy Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi, 26-27 chervnya 2007 r., m. Kyiv / Ukrayina, Derzhavna ustanova «Dyrektoirat prohram rozvytku osvity» MON Ukrayiny. – K.: TOV UVPK «Ek-sob», 2007. – S.3-10.
6. Kravets' R. A. Kul'turolohichna paradyhna osvity u profesiyniy pidhotovtsi maybutn'oho fakhivtsya ahrarnoyi haluzi. Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhayla Kotsyubyns'koho. Ser.: Pedahohika i psykholohiya. – Vinnytsya, 2013. №. 39. – S. 187-192.
7. Sadokhyn A. P. Mezhkul'turnaya kompetentnost': ponyatyie struktura y puty formirovaniya / A. P. Sadokhyn // Zhurnal sotsyolohyy y sotsyal'noy antropolohyy. – 2007. – Tom X, № 1. – S. 125-139.
8. Charkina T.I. Naukovyy visnyk. Seriya «Filosofiya». – Kharkiv: KHNPU, 2017. – 146 s.

Стаття надійшла до редакції 2 березня 2019 року

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>